

Број: 03/10-50-19-134-27/15
Сарајево, 15.12.2015.

Истраживање број: 214
Врста истраживања: **КОМП**

**RESTRIKCIJE NAKON ISTEKA MANDATA
IZABRANIH I POJEDINIХ IMENOVANIH ZVANIČNIKA
U POGLEDU VRSTA ZAPOSŁJAVANJA
U PET DRŽAVA ČLANICA EVROPSKE UNIJE**

Припремиле:
Сена Бајрактаревић
Нихада Јелећ
Аида Османовић

Дескриптор: сукоб интереса, „revolving door”

Истраживање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на е-маил адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраживачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраживању.

Информације наведене у садржају истраживања важеће су у тренутку припреме истраживања и оне се не ажурирају након објаве истраживања.

Истраживање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

Uvod

U nekim državama postoje određene restrikcije u smislu djelatnosti koje izabrani i imenovani visoki državni zvaničnici mogu obavljati tokom određenog perioda nakon isteka mandata. Razlozi za to su ostvareni lični kontakti za vrijeme obnašanja javne funkcije, zatim kontakti koje su s njima mogli ostvariti različiti lobisti dok su bili donosioci odluka/zakona i pristup informacijama (često i povjerljive prirode) na koje su imali pravo dok su obnašali dužnost. Ipak i dalje se događa da se bivši visoki zvaničnici izvršne i zakonodavne vlasti zapošljavaju u privatnom sektoru ili u lobističkim institucijama, i obrnuto. Taj fenomen se naziva *revolving door* na engleskom ili *pantouflage* na francuskom jeziku.

Navedeno kretanje iz uprave u poslovni sektor i obrnuto nije nužno loše; čak može biti korisno i donijeti u ta dva sektora drugačije poglede i inovacije, ali nedostatak propisa i kontrole može voditi ka sukobu interesa i zloupotrebama. U cilju uočavanja ovog fenomena, shvatanja rizika koje nosi sa sobom i njegove prevencije (pored ostalih pojava koje se mogu svrstati u sukob interesa), OECD je izradio Vodič za upravljanje sukobom interesa u javnoj upravi (*OECD Guidelines for Managing Conflict of Interests in the Public Service*) te sljedeće dokumente: *Revolving Doors, Accountability and Transparency - Emerging Regulatory Concerns and Policy Solutions in the Financial Crisis* i *Post-Public Employment – Good Practices for Preventing Conflict of Interest*.

Zapošljavanje bivših javnih zvaničnika država Evropske unije ili institucija Evropske unije u fokusu je interesovanja javnosti. Imena bivših zvaničnika čije zapošljavanje nakon završetka mandata može biti sporno, odnosno može se svrstati u fenomen „*revolving door*“ mogu se pronaći na određenim internetskim stranicama, kao što je npr. [Corporate Europe Observatory](#).

Organizacija *Transparency International* je početkom 2015. godine objavila izvještaj pod nazivom „Lobiranje u Evropi – skriveni uticaj, povlašten pristup“ ([Lobbying in Europe - Hidden Influence, Privileged Access](#)), u kojem je analizirala zakone i propise koji se odnose na lobiranje, lobističku praksu, „*revolving door*“, kao i ostala pitanja u 19 evropskih država i tri institucije Evropske unije.

Istraživački sektor PSBiH u ovom radu, u skladu sa zahtjevom, daje odgovor na pitanje postoje li restrikcije u zapošljavanju izabranih i pojedinih imenovanih zvaničnika nakon isteka njihovog mandata u Francuskoj, Poljskoj, Latviji, Portugalu i Španiji.

Tabela: Pregled restrikcija nakon isteka mandata izabranih i pojedinih imenovanih zvaničnika u pogledu vrsta zapošljavanja

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
Relevantni propis		<i>Nema relevantnih odredbi *</i>	<i>Zakon od 21.08.1997. o ograničenju vršenja ekonomskih aktivnosti osoba koje obavljaju javne funkcije (član 1. i član 7.)</i>	<i>Zakon o sprječavanju sukoba interesa u aktivnostima osoba koje obavljaju javne funkcije (član 10. stavovi 1 - 2 i 7)</i>	<i>Zakon br. 64/93 od 26.08.1993. kojim se uređuju nespojivost i zabrana obavljanja određenih aktivnosti političkih zvaničnika i visokih zvaničnika državne uprave (član 5. i član 7-A)</i>	<i>Zakon 5/2006 od 10.04.2006. kojim se uređuje pitanje sukoba interesa članova Vlade i visokih zvaničnika državne uprave (član 8.)</i>
Zvaničnici na koje se restrikcije odnose	šef države	-	-	✓	✓	Nije primjenjivo.
	članovi parlamenta	-	-	✓	✓	-
	premijer	-	✓	✓	✓	✓
	ministri	-	✓	✓	✓	✓
Trajanje restrikcija		-	jedna godina	dvije godine	tri godine	dvije godine
Vrste restrikcija		-	<p>Nakon isteka mandata premijer i ministri ne mogu biti zaposleni ili vršiti druge poslove u kompaniji ako su učestvovali u donošenju odluka o pojedinačnim stvarima u vezi s tom kompanijom. To se ne odnosi na administrativne odluke o utvrđivanju poreza i lokalnih plaćanja na osnovu posebnih propisa, osim ako se radi o odlukama o oslobađanju i izuzeću od poreza i lokalnih plaćanja.</p> <p>U opravdanim slučajevima komisija koju imenuje predsjedavajući Vijeća ministara može dati saglasnost na zapošljavanje prije isteka perioda od jedne godine.</p>	<p>Nakon isteka mandata predsjednik države, članovi parlamenta, premijer, zamjenici premijera, ministri, drugi zvaničnici i njihova rodbina ne mogu imati dionice niti biti partneri u onim komercijalnim kompanijama niti biti oni pojedinačni trgovci koji primaju narudžbe za nabavku za potrebe državnih i lokalnih organa, državna finansijska sredstva, kredite za koje je garanciju dala država ili sredstva državnog privatizacijskog fonda, osim u slučajevima kad su ona dodijeljena kao rezultat javnog nadmetanja.</p> <p>Osim toga, nakon isteka mandata navedenim zvaničnicima je zabranjeno sticati imovinu onog trgovca ili postati dioničar, partner ili imati funkciju u onim</p>	<p>Nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu obavljati funkcije u privatnim preduzećima koja posluju u sektoru nad kojim su oni imali direktni nadzor ako su ta preduzeća, tokom mandata zvaničnika, bila predmet privatizacije ili su primila finansijske poticaje ili fiskalni poticaj i poticaj iz sistema naknada ugovorne prirode.</p> <p>Navedena odredba ne odnosi se na povratak zvaničnika u preduzeće ili na poslove koje je obavljao prije imenovanja na javnu funkciju.</p> <p><i>(U Parlamentu se vodi javno dostupan registar prijavljenih poslovnih i finansijskih aktivnosti članova Parlamenta i</i></p>	<p>Nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu vršiti funkcije u privatnim kompanijama koje su direktno povezane s nadležnostima koje su ti zvaničnici imali tokom mandata. Direktna povezanost postoji u sljedećim slučajevima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kad su zvaničnici donijeli odluke koje se odnose na te kompanije, - kad su zvaničnici učestvovali na sastancima korporativnih tijela na kojima su usvojili sporazume ili odluke koje se odnose na te kompanije. <p>Zvaničnici koji su prije mandata radili u privatnim kompanijama i koji žele da se vrate u te kompanije nisu u sukobu interesa ako aktivnost koju će vršiti nije direktno povezana s nadležnostima javne funkcije koju su obavljali tokom mandata i ako odluke koje će donositi neće uticati</p>

	Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
			<p>komercijalnim kompanijama u vezi s kojima su ti zvaničnici tokom obavljanja svoje dužnosti donijeli odluke o nabavci za potrebe državnih ili lokalnih organa, dodjeli sredstava državnih ili lokalnih organa, dodjeli sredstava privatizacijskog fonda državnih ili lokalnih organa, ili obavljali nadzornu, kontrolnu ili kaznenu funkciju.</p> <p><i>(Član 32. Ustava Latvije propisuje da članovi Parlamenta, lično ili u ime druge osobe, ne mogu zaključivati ugovore sa državnim organima niti primati koncesije od državnih organa. Ova odredba odnosi se i na ministre, čak i ako nisu članovi Parlamenta.</i></p> <p><i>Izvor: internetska stranica Parlamenta Latvije:</i> http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution <i>(datum pristupa 10.12.2015.)</i></p>	<p><i>Vlade, u skladu sa članom 7-A, stavovi 3, 4 i 5 Zakona br. 64/93.)</i></p>	<p>na javnu funkciju koju su obavljali.</p> <p>U periodu od dvije godine nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu lično ili preko kompanija u kojima učestvuju direktno ili indirektno više od 10%, zaključivati ugovore o tehničkoj pomoći, uslugama ili slično s organima javne uprave direktno ili preko ugovarača ili preko podugovarača.</p> <p>Tokom dvogodišnjeg perioda nakon isteka mandata bivši zvaničnici moraju Uredu Ministarstva finansija za pitanja sukoba interesa dostaviti izjavu o privatnim aktivnostima koje planiraju obavljati. Ured u roku od mjesec dana donosi odluku da li u tom slučaju postoji nespojivost, odnosno sukob interesa, ili ne.</p> <p>Ukoliko postoji sukob interesa, Ured svoju odluku dostavlja bivšem zvaničniku i preduzeću ili društvu u kojem on namjerava obavljati funkciju, nakon čega oni mogu podnijeti prigovore. Nakon razmatranja prigovora Ured donosi konačnu odluku.</p> <p><i>(U periodu do 24 mjeseca nakon isteka mandata bivši članovi Vlade imaju pravo na naknadu u iznosu 80% njihove bruto plate, u skladu sa članom 10.5 Zakona 74/1980 od 29. decembra 1980.)</i></p>

* U Francuskoj su postojale restrikcije na vršenje određenih funkcija nakon isteka mandata (**za članove Vlade**) do oktobra 2013. godine, kada su ukinute (*LOI organique n° 2013-906 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique, Article 7 III. et IV. - A abrogé les dispositions suivantes: - Ordonnance n°58-1099 du 17 novembre 1958: Art. 6, Art. 7*). Do tada bilo je propisano da restrikcije traju šest mjeseci nakon isteka mandata, osim ako se radilo o funkcijama koje su članovi Vlade vršili prije imenovanja za člana Vlade, dok za predsjednika države i članove parlamenta nisu bile propisane restrikcije nakon isteka mandata, u smislu prethodno navedenih.

LITERATURA I IZVORI

- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Latvia, 17 December 2012
- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Poland, 25 January 2013
- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Spain, 15 January 2014
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/ReportsRound4_en.asp (decembar 2015.)
- ECPRD upiti: br. 2677 (4.11.2014.), br. 1764 (27.11.2011.), br. 1383 (9.2.2010.), br. 451 (31.8.2005.)
- OECD Guidelines for Managing Conflict of Interests in the Public Service, 2003
- OECD Revolving Doors, Accountability and Transparency - Emerging Regulatory Concerns and Policy Solutions in the Financial Crisis, 2009
- OECD Post-Public Employment – Good Practices for Preventing Conflict of Interest, 2010
<http://www.oecd.org/gov/ethics/managingconflictinterestinthepublicservice.htm> (decembar 2015.)
- Izvještaj organizacije Transparency International: Lobbying in Europe - Hidden Influence, Privileged Access, 2015 http://www.transparency.org/whatwedo/publication/lobbying_in_europe (decembar 2015.)

PROPISI

- LOI organique n° 2013-906 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique - Constitutional Bylaw no. 2013-906 of 11 October 2013 on transparency in public life (Francuska)
<http://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Constitutionnal-bylaw-no-2013-906.pdf> (decembar 2015.)
- ACT no. 2013-907 of 11 October 2013 on transparency in public life (Francuska)
<http://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Act-no-2013-907.pdf> (decembar 2015.)
- Ordonnance n° 58-1099 du 17 novembre 1958 portant loi organique pour l'application de l'article 23 de la Constitution (Francuska)
- Code électoral (Francuska)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, Dz.U. 1997 Nr 106 poz. 679 (Poljska)
- Constitution of the Portuguese Republic <http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf> (decembar 2015.)
- Law 64/93 of 26 August 1993 - Legal Regime governing Incompatibilities and Disqualifications of Political Officeholders and Senior Public Officeholders (Portugal)
<http://www.en.parlamento.pt/Legislation/LegalRegimeGoverningIncompatibilities.pdf> (decembar 2015.)